

Kohtuasi C-310/24**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

29. aprill 2024

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Sofiyski rayoneni sad (Sofia rajoonikohus, Bulgaaria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

22. aprill 2024

Hageja:

YL

Kostja:

„Elektrozpredelitelni mrezi Zapad“ EAD

Põhikohtuasja ese

Negatiivne tuvastushagi, milles hageja palub tuvastada, et ta ei ole kohustatud tasuma elektriarvet, mille väljastamisel tugineti hinnangulisele tarbimisele viimasel kolmel kuul enne lugemi võtmist elektriarvestilt, mis oli defektne ega mõõtnud tegelikku tarbimist täpselt

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Direktiivi (EL) 2019/944, määruse (EL) 2019/943 ja direktiivi 2011/83/EL tõlgendamine seoses küsimusega, kuidas määratakse kindlaks elektri hinnad, milliseid komponente tuleb arvesse võtta ja kuidas tuleb kohaldada energiatõhususe põhimõtet; direktiivi 2011/83/EL tõlgendamine seoses küsimusega, kas tarbija on kohustatud maksma tasu hinnangulise elektritarbimise eest, kui arvesti on rikkis või ei mõõda tarbimist õigesti ja see on põhjustatud välisest mõjust või siis ei tulene välisest mõjust; samuti tõlgendamine seoses võrgukulude proportsionaalsusega ja tarbijate kohustusega kanda need kulud, arvestades seda, et tarnijal/ettevõtjal peab olema stiimul energiakadu piirata.

Eelotsuse küsimused

1. Kas [väljendit] „tasu[d], sh [...] energiakao hüvitamise tasu[d]“ direktiivi (EL) 2019/944 artikli 46 lõike 2 punkti d ja määruse (EL) 2019/943 artikli 18 lõike 8 tähenduses tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab ka tarbitud elektrienergiat, mida ei ole mõõteseadmega mõõdetud, kui elektrienergia mõõtmata jäämine või ebaõige mõõtmine tarbija juures

- a) tuleneb välisest mõjust
- b) ei tulene välisest mõjust

ja võrguettevõtja või elektritarbija ei ole rikke põhjust õigel ajal kõrvaldanud, millest tulenevalt on arve koostamisel lähtutud seadusega kindlaks määratud ajavahemikul, mille lõpp sõltub sellest, millal tarbija tehnilise rikke avastas, „hinnanguliselt“ tarbitud elektrienergiast?

2. Kas direktiivi 2019/944 artikli 59 lõike 1 punktist a tulenevat reguleeriva komitee kohustust tuleb tõlgendada nii, et ülekande- või jaotustasude või nende arvestamise meetodika jaoks läbipaistvate kriteeriumide kehtestamise põhimõtet on järgitud, kui mõõteseadme rikke korral (mõõteseadme, mis ei mõõda tarbimist või on tehniliselt defektne) katab tasu ettevõtja kulud hinnatud ajavahemikul tekkinud hinnangulise energiakao ulatuses, kui rike

- a) tuleneb välisest mõjust,
- b) ei tulene välisest mõjust

ja kui võrguettevõtja või elektritarbija, kes on mõõteseadme omanik, ei ole rikke põhjust õigel ajal kõrvaldanud?

3. Kas määruse nr 2019/943 artikli 18 lõikeid 1 ja 7 tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus riigisisised õigusnormid, mille kohaselt määratakse tarbija elektrikulu kindlaks hinnatud ajavahemiku hinnangulise elektritarbimise alusel, kontrollimata tema tegelikku elektritarbimist, kui mõõteseadme rike

- a) tuleneb välisest mõjust,
- b) ei tulene välisest mõjust?

4. Kas direktiivi 2011/83/EL artiklit 27 tuleb tõlgendada nii, et tarbija peab maksma tasu hinnatud ajavahemiku hinnangulise elektritarbimise eest, kui mõõteseadme ei mõõda tegelikku elektritarbimist, asub väljaspool tarbija kinnistut ja selle rike

- a) tuleneb välisest mõjust,
- b) ei tulene välisest mõjust?

5. Kas direktiivi 2019/944 artikli 10 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisese õigusnormid, mis lubavad elektritarnijal/võrguettevõtjal tarbitud elektrienergia koguse ümber arvutada ja asendada hinnatud ajavahemikul hinnanguliselt tarbitud elektrienergia kogusega, kui mõõtesead ei mõõda nõuetekohaselt, asub tarbijale ligipääsmatus kohas ja selle rike

- a) tuleneb välisest mõjust,
- b) ei tulene välisest mõjust?

Liidu õigusnormid

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiivi 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ, artikkel 1, artikli 2 punktid 1 ja 2, artikli 3 lõiked 1 ja 2, artikkel 4, artikli 9 lõiked 1, 2 ja 3, artikli 18 lõiked 1–4, artikkel 27

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta direktiivi (EL) 2019/944 elektrienergia siseturu ühiste normide kohta ja millega muudetakse direktiivi 2012/27/EL, põhjendus 83, artikkel 1, artikli 2 punktid 1–4, artikli 10 lõiked 1 ja 2, artikli 3 punktid a, b, d, e, f, g ja h ning lõiked 4–12, artikli 46 lõike 2 punkt d, artikli 59 lõike 1 punktid a ja r

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 5. juuni 2019. aasta määruse (EL) 2019/943, milles käsitletakse elektrienergia siseturgu, artikli 18 lõiked 1, 3, 7 ja 8

Riigisisese õigusnormid

TSIVIILKOHTUMENETLUSE SEADUSTIK (GRAZHDANSKI PROTSESUALEN KODEKS)

Artikkel 7 (3) Kohus hindab omal algatusel, kas tarbijaleping sisaldab ebaõiglasi tingimusi. Ta annab pooltele võimaluse esitada selle kohta märkusi.

ENERGIASEADUS (ZAKON ZA ENERGETIKATA)

Artikli 83 lõike 1 kohaselt toimub elektrivõrkude rajamine ja käitamine vastavalt tarbitud elektrienergia mõõtmise eeskirjades (Pravila za izmervane na kolichestvoto elektricheska energia; edaspidi „PIKEE“) sisalduvatele sätetele, mis määravad kindlaks mõõtmise põhimõtted, mõõtmismeetodid ja -kohad ning elektrienergia koguse ümberarvutamise korra ja meetodid juhul, kui tarbitud elektrienergiat ei mõõdata või mõõdetakse valesti või ebatäpselt. Kõnealused eeskirjad kehtestab energia- ja veesektorit reguleeriv komitee (Komisia za energiyno i vodno regulirane; edaspidi „reguleeriv komitee“) elektriettevtõtjate

ettepanekul ja need avaldatakse nii reguleeriva komitee kui ka elektriettevõtjate veebisaitidel.

Kõnealuse seaduse artiklis 1 on muu hulgas määratletud mõiste „kodutarbija“, kui tarbija, kes ostab oma majapidamises tarbimiseks elektrienergiat või soojuskandjaks oleva kuuma vee või auruga kaugkütet või maagaasi kütmise, jahutamise või sooja vee saamise eesmärgil.

TARBITUD ELEKTRIENERGIA MÕÕTMISE EESKIRJAD (PRAVILA ZA IZMERVANE NA KOLICHESTVOTO ELEKTRICHESKA ENERGIJA)

Vastavalt artiklile 1 on kõnealustes eeskirjades sätestatud eelkõige mõõtmise täpsusele ning mõõteseadmete/-süsteemide ja nende andmete edastamise ühenduste tehniliste ja metrooloogiliste omaduste kontrollimisele esitatavad nõuded, mõõteseadme omaniku ja elektrienergia tarnimise lepingu poolte õigused ja kohustused, selliste juhtude tuvastamise tingimused ja kord, mil tarbitud elektrienergiat ei mõõdeta või mõõdetakse valesti või ebatäpselt, taatlemiskohustusega hõlmatud mõõteseadmete asukohad ja käitamise tingimused, kord ja meetodid.

Eeskirjad näevad ette ka asjaomase võrguettevõtja kohustuse kontrollida taatlemiskohustusega hõlmatud mõõteseadmeid, et tagada kehtestatud nõuete, sealhulgas mõõtetäpsuse järgimine.

Lisaks kõnealustele kontrollidele peab võrguettevõtja (taatlemiskohustusega hõlmatud mõõteseadme omanik) tagama taatlemiskohustusega hõlmatud mõõteseadme/-süsteemi kohapealse tehnilise kontrolli ning taatlemiskohustusega hõlmatud mõõteseadme parameetrite programmi väljavahetamise või korrigeerimise. Lugemi võtmine taatlemiskohustusega hõlmatud mõõteseadmelt ei ole tehniline kontroll kõnealustes eeskirjade tähenduses.

Eeskirjade IX jaos on sätestatud tarbitud elektrienergia koguse ümberarvutamise kord ja meetodid.

Selle jao artiklis 49 on ette nähtud, et asjaomane võrguettevõtja koostab eeskirjade kohaselt tehtud kontrolli kohta protokoll, millele kirjutavad alla tema esindaja ja kasutaja või kasutaja esindaja. Kui kontrollimisel selgub, et taatlemiskohustusega hõlmatud mõõteseadme ei vasta ettenähtud metrooloogilistele ja/või tehnilistele omadustele, et selle terviklikkus ja/või toimivus on kahjustada saanud või et esineb kahtlus, et sellele on lisatud kõrvaline element, eemaldatakse seade, suletakse plommiga, millel on asjaomase võrguettevõtja märk ja kordumatu number, ning saadetakse 14 päeva jooksul alates kontrolli tegemisest metrooloogilise kontrolli pädevusega järelevalveasutusele.

Kui taatlemiskohustusega hõlmatud mõõteseadme rikke põhjused on tingitud vääramatust jõust eeskirjade tähenduses, võib asjaomane võrguettevõtja jätta eemaldatud taatlemiskohustusega mõõteseadme pädevale metrooloogilisele järelevalveasutusele saatmata.

Eespool nimetatud juhtudel peab asjaomane võrguettevõtja seejärel paigaldama toimivad taatlemiskohustusega hõlmatud mõõteseadmed.

Artikkel 50 reguleerib tarbitud elektrienergia koguse arvutamise üksikasju juhtude, kui taatlemiskohustusega hõlmatud mõõteseade ei teosta mõõtmist või on mõõtehälve lubamatult suur, artikkel 51 reguleerib tarbitud elektrienergia koguse arvutamist juhul, kui tuvastatakse ebaseaduslik liitumine elektrivõrguga, ja artikkel 52 reguleerib tarbitud elektrienergia koguse arvutamist juhul, kui taatlemiskohustusega hõlmatud mõõteseadmel on tehniline rike, mis toob kaasa olukorra, kus tarbitav elektrienergia liigub küll läbi mõõteseadme, kuid mõõteseade ei mõõda elektrikogust ja välist mõju ei ole võimalik tuvastada.

Artikkel 56 sätestab, et eeskirjade selle jao alusel toimuva tarbitud elektrienergia koguse ümberarvutamise korral on jaotusvõrguettevõtja kohustatud esitama tarbijale arve ümberarvutatud elektrienergia koguse kohta, selgitama korrektsiooni ja teavitama tarbijat võrguteenuste eest maksta tulevast summast (välja arvatud jaotusvõrgule juurdepääsu eest makstav tasu, mida arvutatakse tarnitud elektrienergia alusel) ja „kohustustest üldsuse ees“. Lõike 1 kohaselt ümberarvutatud elektrienergia koguse eest esitatakse arve vastavalt korrektsiooniperioodil kehtivale elektrienergia hinnangulisele turuhinnale, mille kehtestab reguleeriv komitee tehniliste kulude katmiseks.

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Pooled on üksmeelel selles, et alates 10. aprillist 2022 elektri ülekandevõrku ühendatud kinnistu on hageja omandis ning et kostjal oli õigus tarnida kõnealusel ajavahemikul kõnealusesse asukohta elektrienergiat ja esitada selle kohta arve. Tal oli luba tegutseda põhivõrguettevõtja ja elektritarnijana. Kostja andmebaasis oli kõnealuse kinnistu kohta loodud elektrienergia tarnimist ja tarbimist hõlmav tarbijakonto. Vaidlust ei ole selle üle, et poolte vahel oli sõlmitud tarbijaleping kõnealusel ajavahemikul elektrienergia tarnimise kohta kõnealusesse asukohta ning et hageja maja oli varustatud väljaspool kinnistu piire asuva elektriarvestiga (tehniline mõõteseade).
- 2 Samuti ei ole vaidlust, et 10. aprillil 2023 kontrollisid kostja töötajad elektriarvestit. See paiknes tänaval asuvas metallkastis, millele pääsesid ligi ainult kostja töötajad. Pärast 10. aprillil 2023 tehtud kontrolli võeti arvesti maha ja saadeti kontrollimiseks Bulgaaria metroloogiainstituuti (Bulgarski instituut po metrologia; edaspidi „BIM“), kus mõõteseadet kontrolliti. Need faktilised järeldused sisaldasid ka kohtu tellitud ekspertiisaruandes.
- 3 Kontroll näitas selgelt, et päevatariifi loendur ei salvestanud mõõtetulemusi ja et mõõteseadmel ei olnud nähtavaid puudusi välispindadel ega trükkplaatidel või üksikkomponentidel, sealhulgas tarkvaras. BIM jõudis järeldusele, et arvestit läbiva elektrienergia kogust ei mõõdetud kooskõlas kehtiva tariifiga ning et arvesti ei täitnud metrooloogilistele omadustele ja elektrienergia mõõtmise täpsusele esitatavaid nõudeid.

- 4 Kirjeldatud järeldestele tuginedes väljastas kostja arve PIKEE artikli 50 lõike 1 punkti b alusel. Ta väidab, et kuna mõõteseade oli defektne, on olemas õiguslik alus arvutada kontrolli tegemisele eelnenud kolme kuu hinnanguline elektritarbimine, nimelt hinnanguline elektritarbimine ajavahemikul 11. jaanuarist 2023 kuni 10. aprillini 2023. Kostja arvutatud hinnanguline tarbimine oli 3168 kWh. Sel ajal kehtinud elektrihindadele tuginedes esitas kostja arve summas 2058,26 Bulgaaria leevi (BGN) (ligikaudu 1000 eurot). Kostja arvutas selle summa üksnes päevatariifi alusel, mis on kõrgem kui öötariif.
- 5 Hageja on seisukohal, et ta ei pea seda summat tasuma, kuna ta ei teadnud, et elektriarvesti oli rikkis, tal ei olnud arvestile ligipääsu ja hinnangulise arvestuse oleks võinud teha ka lühema ajavahemiku kohta, nimelt ainult selle aja kohta, mil elektriarvesti oli rikkis. Seetõttu esitas ta negatiivse tuvastushagi, millega ta palub tuvastada, et ta ei ole kohustatud maksma tasu kontrollile eelnenud viimase kolme kuu hinnangulise elektritarbimise eest.
- 6 Kostja vaidleb hagele tervikuna vastu ja väidab, et summa on arvutatud – olukorras, kus taatlemiskohustusega hõlmatud mõõteseade mõõtmist ei teosta või on mõõtehälve lubamatult suur – PIKEE artikli 50 lõike 1 punkti b alusel.
- 7 Kohtu tellitud eksperdiarvamuses leiti, et 10. aprillil 2023 toimunud kontrolli ajal ei mõõtnud elektriarvesti hageja kinnistule tarnitud elektrienergiat täielikult. Elektrienergia liikus läbi arvesti, kuid mõõtehälve oli lubatust suurem. Elektriarvesti ei salvestanud mõõtetulemusi näidikul. Arvesti lasi elektrienergia läbi, kuid ei salvestanud seda loenduris/näidikul ning seetõttu ei töödeldnud impulsse, mis tähendab, et arvest ei mõõtnud läbinud elektrienergiat. Eelkõige ajavahemikul 20. jaanuarist 2023 kuni 20. veebruarini 2023 ei teinud elektriarvesti mõõtmisi täielikult. Ajavahemikul 21. veebruarist 2023 kuni 9. aprillini 2023 tegi arvesti mõõtmisi vaid osaliselt. Kontroll toimus 21. aprillil 2023. Seega tegi seade ajavahemikul 20. jaanuarist 2023 kuni 9. aprillini 2023 mõõtmisi puudulikult või osaliselt.
- 8 Kohtu tellitud eksperdiarvamusest nähtub, et kostja oli kõnealust elektriarvestit viimati kontrollinud 14. märtsil 2018. Järgmine kontroll toimus vaidlusalusel kuupäeval, 12. aprillil 2023. Kostjal ei olnud elektriarvestile kaugjuurdepääsu, et lugeda väärtusi reaajas ja kontrollida seadme seisukorda, mistõttu ei toimunud kauglugemist, vaid lugemi võtsid alati ainult kostja töötajad. Mõõteseadmeid tarbitud elektrienergia mõõtmistulemuste seireks kohapeal ei ole. Seetõttu ei saanud ekspert kindlaks teha elektrienergia täpset kogust, mille oli hageja tarbinud ajavahemikul, mil seade tegi mõõtmisi puudulikult või osaliselt (20. jaanuarist 2023 kuni 9. aprillini 2023).
- 9 Vaidlust ei ole selle üle, et vaidlusalune elektriarvesti ei mõõtnud arvestit läbinud elektrienergiat täielikult, ja see nähtub ka eksperdiarvamusest. Mõõteseadmele ei olnud avaldunud väline mõju, ühendussüsteemis ja ülekandevõrgu jaotusseadmetes ei olnud defekte. Tarkvara ei olnud manipuleeritud. Tuvastati, et

arvesti tõrge oli tingitud sisemisest veast, tegemist oli arvesti tehnilise rikkega. Elektriarvesti oli defektne.

- 10 Vaidlust ei ole selle üle, et hagejat teavitati tehtud kontrollist ja et kostja väljastas hagejale vaidlusaluse summa kohta arve, mille hageja ka kätte sai. Kontroll tehti kooskõlas seadusega ja koostati vajalikud protokollid. Hagejale anti kontrollist ja selle tulemustest teada.

Põhikohtuasja poolte peamised väited

- 11 Kohtuasi puudutab õiguslikku olukorda ja mitte asjaolusid. Hageja väidab, et ta ei ole kohustatud arvel märgitud summat tasuma, kostja vaidleb sellele vastu. Tekib küsimus, kas kostja tegevus on vastuolus tarbijakaitsega. Kas elektritarnija võib omal algatusel ja ühepoolselt esitada arve ja nõuda tagantjärele täiendavaid summasid, kui elektriarvesti mõõtetulemusi ei kuvanud, ei asunud tarbija kinnistul ja oli elektritarnija omandis? On vaieldav, kas tarbija on ka enda süü (arvesti tahtlik rikkumine) puudumise korral kohustatud maksma kõnealuse summa viimase kolme kuu hinnangulise elektritarbimise eest, ilma et oleks tuvastatud, kui palju tarbiti elektrit päevatariifi ja kui palju öötariifi alusel. Nimelt on hind tariifist sõltuvalt erinev.
- 12 Tekib küsimus, kas kostja tegevus on kooskõlas tarbijakaitsega, st kas ettevõtja võib tarbija tarbitud elektrienergia koguse ühepoolselt ümber arvutada, kuna elektriarvesti, millele tarbijal aga juurdepääs puudus, oli defektne, kusjuures ümberarvutamisel on lähtutud hinnangulisest elektritarbimisest vastavalt elektriarvesti näidule hinnatud ajavahemikul, mitte aga tegelikust ajavahemikust, mil elektriarvesti oli defektne. On vaieldav, kas tarbija peab tasuma hinnatud ajavahemikul hinnanguliselt tarbitud elektrienergia eest, kui tema elektriarvesti oli küll rikkis, kuid oli kostja omandis ja tarnija kontrolli all ning viimane ei eemaldanud seda viivitamatult ega asendanud uue arvestiga, liiatigi kuna viimane kontroll oli toimunud viis aastat enne vaidlusalust kontrolli.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

- 13 Direktiivi 2019/944 põhjenduses 83 on võrguettevõtjatele kehtestatud nõue vähendada võrgukadusid (osana energiatõhususe üldpõhimõttest) ning võtta kauglugemeid ja jälgida võrku reaalajas.
- 14 Võrgukadude kohta võttis Bulgaaria seadusandja vastu energiaseaduse artikli 83 lõike 1 punkti 6 ja lõike 2, mille alusel kehtestas reguleeriv komitee, mis on reguleeriv asutus direktiivi 2019/944 tähenduses, elektrienergia koguste mõõtmise eeskirjad.
- 15 Reguleeriv komitee lisas PIKEEse arvutamist reguleerivad sätted, mille alusel määratakse vastavalt alusetu rikastumise põhimõttele kindlaks, kui palju

elektrienergiat tarbija hinnatud ajavahemikul tarbib (hinnanguline elektritarbimine). Eeskirjad hõlmavad eri juhtumeid.

- 16 Kui tegemist on mõõteseadme tehnilise rikkega, mis tuleneb tõendatud muutusest liitumissüsteemis, või tehnilisele mõõteseadmele avalduva välise mõjuga, mis tuleneb tarbija tegevusest (süüst), nõuab elektritarbija PIKEE artikli 50 alusel hinnanguliselt kindlaks määratud elektrienergia koguse eest tasu, lähtudes reguleeriva komitee kehtestatud hinnast. PIKEE artikkel 50 reguleerib arvutusmeetodit ainult juhul, kui tegemist on välise mõjuga tarbimise mõõtmisele või liitumise liigile. Kui lõpptarbija on põhivõrguga ebaseaduslikult liitunud, esitab elektriettevõtja elektrienergia eest arve vastavalt PIKEE artikli 51 sätetele.
- 17 Kui elektriarvesti on rikkis või ei tee mõõtmisi õigesti, ilma et tegemist oleks tarbijapoolse välise mõjuga, esitatakse arve vastavalt PIKEE artiklile 52. Viidatud säte lubab tarnijal juhul, kui arvesti rike ei tulene tarbijapoolsest välisest mõjust, esitada arve hinnangulise elektritarbimise alusel.
- 18 Tariifilüliti rikke või ebatäpse toimimise korral võib tarnija arve esitada PIKEE artikli 53 alusel. Vastavalt Bulgaaria seadustele on tariifilüliti kell, mis juhib öö- ja päevatariifi vahelist ümberlülitumist. Nimelt oli elektri hind kuni 1. aprillini 2024 sõltuvalt päeva- või öötariifist erinev.
- 19 PIKEE artiklite 50–53 sätted võtavad arvesse alusetu rikastumise põhimõtet (tarbitud, kuid mõõtmata jäänud elektrienergia eest tasu maksmise põhimõte). Sätted lähtuvad sellest, et juhul, kui mõõteseadme mõõtmist ei tee või on defektne, on tarbija tarbinud teatud ajavahemikul teatava koguse elektrienergiat öötariifi alusel või päevatariifi alusel. Reguleeriv komitee on kindlaks määranud elektritarbimise ajavahemiku, elektrienergia koguse ja elektritariifi fiktsiooni.
- 20 Viidatud sätetes käsitatakse PIKEE artiklites 50–53 nimetatud elektrienergia koguseid põhivõrguettevõtja võrgukadudena. Võrgukadu seisneb tarbija tarbitud elektrienergiast, mida arvesti ei mõõtnud. Seega ei maksa tarbija tegeliku elektrienergia koguse eest. Ühtlasi on PIKEE sätetega kindlaks määratud elektrienergia hinnangulise koguse fiktsioon, võtmata arvesse asjaomase majapidamise konkreetseid asjaolusid.
- 21 Sätted määravad kindlaks tarbitud elektrienergia „hinnangulise“ koguse teatud ajavahemikul, mis sõltub sellest, millal tarnija/ettevõtja seadme rikke tuvastab. Hilisema tuvastamise korral nõuab tarnija elektrienergia eest kõrgemat hinda kui juhul, kui tuvastamine oleks toimunud varem. See tuleneb asjaolust, et elektrihindu ajakohastatakse ja need tõusevad iga paari kuu tagant.
- 22 Vastavalt eespool nimetatud riigisisestele sätetele kujutab mõõteseadme poolt mõõtmata jäänud elektrienergia endast kulu, mida peab tarbija kandma õigusaktides ette nähtud ulatuses ja ajavahemikul. Sellega soovitakse arvesse võtta alusetu rikastumise põhimõtet. Õiguslikult on seejuures tegemist põhimõttega, et tarbijal on kohustus hüvitada elektritarbijale saamata jäänud tulu. Hüvitamise

- kohustus tuleneb sellest, et elektriarvesti oli rikkis, ei mõõtnud õigesti või oli sellele avaldunud väline mõju, kuid võib eeldada, et tarbija elektrit ikkagi tarbis.
- 23 Direktiivi 2019/944 artikli 46 lõike 2 punktis d on ühtlasi sätestatud, et elektrienergia ülekandmisel tuleb koguda põhivõrguga seotud tasusid, sealhulgas energiakao hüvitamise tasusid. Määruse 2019/943 artikli 18 lõike 8 kohaselt aktsepteerib liikmesriigi reguleeriv asutus jaotusvõrguettevõtja asjakohaseid kulusid ja võtab neid jaotustariifides arvesse, et anda jaotusvõrguettevõtjatele stiimul oma võrgu tõhususe suurendamiseks. Selle meetme eesmärk on luua tarnijatele/ettevõtjatele stiimulid oma võrkude parendamiseks, et vähendada kadusid energiatohususe aspektist.
- 24 Sellega seoses on ebaselge, milliseid elemente hõlmab väljend „tasu[d], sh [...] energiakao hüvitamise tasu[d]“ direktiivi (EL) 2019/944 artikli 46 lõike 2 punkti d ja määruse (EL) 2019/943 artikli 18 lõike 8 tähenduses. Kas viidatud sätteid tuleb tõlgendada nii, et energiakao hüvitamise tasud hõlmavad ka tarbitud, kuid mõõteseadme poolt mõõtmata jäetud elektrienergiat, kui tarbija tarbitud elektrienergia mõõtmata jäämine või ebaõige mõõtmine a) tuleneb tarbija tegevusest, b) ei tulene tarbija tegevusest, vaid seadme rikkest, ja võrguettevõtja või elektritarnija ei ole rikke põhjust õigel ajal kõrvaldanud?
- 25 Määruses 2019/943 on sätestatud proportsionaalsuse põhimõte. Vastavalt sellele põhimõttele peaksid kulud sisalduma tariifides. Eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekib küsimus, kas see on vastuolus ettevõtjate/tarnijate kohustusega suurendada oma võrkude tõhusust, vähendades elektrienergia tarnimise kulusid. Käesoleval juhul tuvastati, et enne 12. aprilli 2023 oli kõnealust arvestit kontrollitud 2018. aastal. Elektritarnija ei võtnud seega aastatel 2018–2023 mingeid meetmeid seadme kontrollimiseks ja korrashoiuks. Alles siis, kui ta seadme rikke 12. aprillil 2023 avastas, esitas ta arve, milles ta nõudis selle summa tasumist, mis vastavalt seadusele pidi katma tema kulud tarnitud, kuid mõõtmata jäänud elektrienergia eest. Kas tarbijalt võib sisse nõuda kulu, mis katab mõõtmata jäänud elektrienergiast tuleneva energiakao, millega on tegemist käesolevas asjas, kui tarnija või võrguettevõtja ei ole mõõteseadme viga õigel ajal kõrvaldanud? Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et käesolevas asjas kõne all olevate energiakao hüvitamise kulu arvesse võtmine vähendaks elektritarnija/võrguettevõtja huvi vähendada oma energiakadusid, sest nende kulu ei kannaks vahetult [tema], vaid need jääksid lõpptarbija kanda.
- 26 Seetõttu on ebaselge, kas määruse 2019/943 artikli 18 lõikega 8 on vastuolus selline riigisisene õigusnorm, nagu on kõne all käesolevas asjas ja mille kohaselt on tarbija kohustatud tasuma võrguettevõtjale või elektritarnijale hinnanguliselt tarbitud elektrienergia eest, kui olukord, kus elektriarvesti ei ole tarbimist mõõtnud või on seda mõõtnud ebaõigesti, ei ole tekkinud tarbija süül ja tarnija või võrguettevõtja ei ole selle põhjust õigel ajal kõrvaldanud.
- 27 Teisalt on reguleeriv asutus direktiivi 2019/944 artikli 59 lõike 1 punkti a kohaselt volitatud kehtestama või heaks kiitma ülekande- ja jaotustasud või nende

arvestamise metoodika. Sellega seoses on ebaselge, kas direktiivi artikkel 59 lubab kehtestada sellise õigusnormi nagu riigisisene õigusnorm, mille kohaselt hõlmab tasu ettevõtja kulu tarnitud ja tarbitud elektrienergia eest, mida mõõteseadme rikke tõttu ei mõõdetud või mida mõõdeti vaid ebatäpselt. Kas reguleeriva asutuse kõnealust kohustust tuleb tõlgendada nii, et ülekande- ja jaotustariifide või nende arvestamise metoodika määratakse kindlaks läbipaistvate kriteeriumide alusel, kui mõõteseadme rike tuleneb a) tarbija tegevusest või b) ei tulene tarbija tegevusest, vaid on põhjustatud defektsest arvestist? Silmas tuleb pidada, et tasu sisaldab elektritarnija/võrguettevõtja tegevuskulusid mõõteseadmete rikete korral, mida tarnija/võrguettevõtja kohe ei kõrvalda, ja seda nimelt hinnatud ajavahemikul tekkinud hinnanguliste energiakadude ulatuses.

- 28 Lisaks on määruse 2019/943 artikli 18 lõikes 1 sätestatud, et tarbija peab maksma põhivõrguettevõtjale tasu, milles sisalduvad võrguga seotud kulud, ning lõikes 7 on sätestatud, et need kulud lähtuvad jaotusvõrgu kasutamisest võrgu kasutajate poolt. On ebaselge, kuidas peaks nendes kuludes väljenduma jaotusvõrgu kasutamine selle kasutajate poolt – kas hinnangulise arvestuse või tegelike kulude/energiakadude alusel. Kas määruse nr 2019/943 artikli 18 lõikeid 1 ja 7 tuleb tõlgendada nii, et nendega on kooskõlas riigisisised õigusnormid, mis näevad ette, et tarbija elektrikulud arvutatakse hinnatud ajavahemikul hinnanguliselt tarbitud elektrienergia alusel, ilma et tehnilise mõõteseadme (elektriarvesti) rikke korral lähtutaks tarbija tegelikult tarbitud elektrienergia kogusest?
- 29 Direktiivi 2011/83 artikli 3 kohaselt kuuluvad elektrienergia tarnimise lepingud tarbijakaitse kohaldamisalasse. Käesoleval juhul on tuvastatud, et pooled on sõlminud lepingu elektrienergia tarnimiseks eespool nimetatud asukohta, ja pooled sellele vastuväiteid ei esita. Direktiivi 2011/83 artikkel 27 näeb ette, et tarbija ei ole kohustatud tasuma elektritarnijale summat, mis ületab tellitud elektrienergia maksumuse. Viidatud säte kehtestab seega põhimõtte, et tarbija peab maksma ainult selle elektrienergia eest, mida ta on tegelikult tarbinud. PICEE sätted kehtestavad riigisiseses õiguses seevastu põhimõtte, et tasuda tuleb hinnatud ajavahemikul hinnanguliselt tarbitud elektrienergia eest, kui mõõteseadme ei olnud muudel kui PICEE artiklites 50–53 sätestatud juhtudel tehniliselt võimeline elektritarbimist mõõtma. Hinnanguliselt tarbitud elektrienergia eest, mida tegelikult ei mõõdetud, tuleb Bulgaaria õiguse kohaselt tasuda, arvestades direktiivi 2019/944 põhjenduses 83 viidatud elektrikulude vähendamise põhimõtet (energiatõhususe põhimõte). Kõnealused energiavõrgu kulud kantakse üle tarbijale. Lisaks on direktiivi 2011/83 artiklis 4 sätestatud põhimõte, et liikmesriigid ei kehtesta direktiivi sätetest rangemaid sätteid. Seetõttu ei ole selge, kas direktiivi 2011/83 artikleid 4 ja 27 tuleb tõlgendada nii, et nendega on kooskõlas riigisisene õigusnorm, mis kohustab kodutarbijat tasuma hinnatud ajavahemikul hinnanguliselt tarbitud elektrienergia eest, kui mõõteseadme tarbitud elektrienergia kogust tegelikult ei mõõtnud, asus kliendile ligipääsmatus kohas ja mõõtmata jäämine a) tulenes arvestile avalduvast välisest mõjust või kliendi tegevusest või b) ei tulenenud välisest mõjust ega kliendi tegevusest, vaid oli põhjustatud seadme rikkest, juhul kui eeldusel tarbijal ei olnud arvestile ligipääsu

ja tarnija/ettevõtja ei kõrvaldanud seadme riket õigel ajal. Kas direktiivi artiklit 27 tuleb tõlgendada nii, et juhul, kui arvesti mõõdab valesti või ebatäpselt ja see ei ole tingitud tarbija tegevusest, peab tarbija tasuma ainult tegelikult tarbitud elektrienergia koguse eest?

- 30 Lisaks näeb direktiivi 2019/944 artikli 10 lõige 4 ette, et tarnijad peavad oma kliente teavitama kõigist tarnehinna kohandamistest. Lõpphind tarbijale arvutatakse seega tarbitud elektrienergia koguse ja ühikuhinna alusel. Sellega seoses ei ole selge, kas direktiivi 2019/944 artikli 10 lõiget 4 tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus riigisisised õigusnormid, mis lubavad elektrienergia tarnijal/võrguettevõtjal eespool kirjeldatud asjaoludel asendada elektrienergia kogus hinnatud ajavahemikul hinnanguliselt tarbitud elektrienergia kogusega.
- 31 Eespool viidatud liidu õigusnormide tõlgendamine on vajalik selleks, et kindlaks määrata, mida hõlmavad võrgukadude katmise kulud ja kas need kulud peab kandma tarnija või tarbija. Ühest küljest antakse selliste kulude jätmisega tarnija kanda tarnijale stiimul suurendada energiatõhusust (energiatõhususe põhimõte) ja teisest küljest tagatakse sellega tarbijakaitse Euroopa Liidus (tarbija peab maksma tasu ainult enda tarbitud elektrienergia eest). Tarbijakaitse kontekstis vajab tõlgendamist ka küsimus, kas tarbija peab maksma hinnatud ajavahemikul hinnanguliselt tarbitud elektrienergia eest, kui tarbitud elektrienergia mõõtmata jäämine ei toimunud tema süül. Tõlgendamisvajadus tuleneb vajadusest hinnata, kas kehtestatud riigisisene õigusnorm, mis käsitleb elektrienergia eest tasumist arvesti rikke korral, on proportsionaalne liidu õigusnormidega, mis käsitlevad tarbijakaitset varustusteenuste osutamisel. Tõlgendamine on vajalik ka selleks, et selgitada, kas reguleeriv asutus võib arvesti rikke korral kindlaks määrata tarbitud elektrienergia fiktsiooni.
- 32 Eespool esitatud põhjustel tuleb ELTL artikli 267 esimese lõigu punkti b alusel esitada eelotsusetaotlus Euroopa Kohtule. Küsimus on selles, kas liidu õigust tuleb tõlgendada nii, et sellega ei ole vastuolus, kui tarbija maksab tarbitud elektrienergia eest summa, mis on arvutatud hinnatud ajavahemiku hinnangulise elektritarbimise alusel, ilma et kontrollitaks, kas tarbija on sellel ajavahemikul selle elektrienergia koguse tegelikult tarbinud. Kas elektriarvete koostamisel on lubatud kasutada selliseid fiktsioone, nagu on kõne all käesolevas menetluses? Eelotsusetaotluse esitanud kohus leiab, et liidu õiguse tõlgendamine on vajalik kohtuasja nõuetekohaseks lahendamiseks, et hinnata, mil määral on kaitstud tarbijate õigused ja kohaldatav energiatõhususe põhimõte, kui kulud kantakse tarbijale üle ilma tegelikku tarbimist kontrollimata.